

הלכות ראש השנה סימן תקפו תקפה

אי איכא שעור תקיעה בחיוב: הגה והוא הדין אם שמע מקצת התקיעה קול הכרה, כגון שהיה החוקע כבוד והוא עומד בחוץ (כ) (טז) ובאמצע התקיעה צא לחוץ (טו):

תקפת זמן תקיעת שופר, וכו' ה' סעיפים:

א *זמן תקיעת שופר (א) ביום ולא בלילה, [*] ומצותה משעת הגי' החמה ואילך. *ואם תקע משעלה צמוד השחר, (ב) יצא. *ואם שמע מקצת תקיעה קדם שעלה צמוד השחר ומקצתה אחר שעלה צמוד השחר, (ג) לא יצא: הגה ואם היה שעור תקיעה בפה ששמע ביום, (ד) נתבאר בסימן תקפו סעיף ג: **ב** *בשמע (ה) תשע תקיעות בתשע שעות ביום (ו) יצא, ואפילו הם מתשעה כגון אדם, תקיעה מזה

א: השנה מזה כ
ב: מימא וזכה ראש
השנה כ"ח ג מימא
דברי יקנו יקרא
שם ליד ונתינת
הדין

באר היטב

ודאשון עקר. פוסקים ואחרונים: (ה) ובאמצע. קטב מקרי:ל: דהרי כל העם שלא להקיא בשעת התקיעות וכן שלא לוישפרין למען ששמעו כל העם קול שופר, וכן שניחו המינוקות בפיה, ודוקא כמגלה עבריו משום שמחה, ואם א"א להניחם חזוקם האשה אצלה כביחיו נשים שלא יבטלו וכתב הש"י: העומדים חוץ מביחיו כדרכו מקום, אם נראה לו כבוד שקול שופר שמע יצא, ע"ש. ועין הלכות סימן רעו:

שערי תשובה

[*] ומצותה. עין באש-אבותם. ועין כב"י ובמ"ב קטב עוד בשו"ת שלו סיים שאל ח"ב סימן י' אות ג כמה שנהני התקיעות ר"ה לתקע בהגן החפה כתבתי בספר מח"ב ובקצת מזה באצבע לבלט מקוץ זה, אף שכתבי שמה"ב"ר ורבו הרס"ו והגו כן, ובכתבי מרמ"ז קטב שיש מקום לזה ע"פ הסוד, מ"ס איני חש לסודות שלא גלה האר"י ז"ל, וגם התקפל

משנה ברורה

ברכות להקל, ויותר טוב שישמע הכרה מאחר שלא יצא ערוך: (טז) ובאמצע התקיעה יצא לחוץ. רוצה לומר, החוקע והשלימה על שפת הבור, ונמצא שהעומדים בחוץ שמעו רק סוף התקיעה, ודפלקא קמא היתה התקיעה פסולה. ואם היה שעור תקיעה על שפת הבור, תלוי בשני דעות הנ"ל, (ג) והוא הדין אם שמע מתחלה קול שופר, כגון שהיה עם החוקע כבוד, ובאמצע התקיעה יצא לחוץ ולא שמע רק קול הכרה, נמי לא יצא, דבעינן שמיעת קול שופר קשר מתחלה ועד סוף. וכתבו האחרונים, (כד) דהרי כל העם שלא להיציא פיהם וניעם בשעת תקיעה כדי שישמעו כל הקולות מתחלתם ועד סופם⁽¹⁾, וכן לא יביאו ילדיהם אצלם, וגם בן מטעם זה, ומוטב שיהיו אצל אמיתיהם בבית הנקט של נשים, דנשים אינן מתחילות מן הדין בתקיעת שופר. (כה) ומכל מקום נראה דקטנים שהגיעו לחנוכה, מצוה להביאם⁽²⁾ ולהתחזקם אצלו, ויאים עליהם שישמעו התקיעות ולא יבלבלו להצבור:

באר הגולה

* ואם תקע משעלה צמוד השחר יצא. עין לעיל בסימן נח בבאר הלכה, דעת הגר"א ועוד אזה אחרונים דעמוד השחר נקרא משעור פני המזרח ולא קדם, וראיה לשיטתם ט"ה דאיתא בתענית דף יב' עד מתי אוכל ושונה, עד שעלה צמוד השחר, דברי רבי, וכתב ספקא פרק א ובידושלמי הלכה ד איתא בשם רבי: יעד שניאר השחר, שמע מזה דחד הוא. אמנם בכה דף כט ברש"י דבור המתהיל "תתי" משמע דתרי זמני ניתה ועמוד השחר הוא קדם, ובחדושי הריטב"א שם משמע דלא פסיקא לה דבר זה, עין שם, וצריך עיון: * שמע תשע תקיעות וכו'. עין מה שכתבנו במשנה ברורה לענין אם הפסיק מחמת אנס, וקשה לי, לפי מה שהכריע הרב מגן אברהם בסימן סח שלא להתמיר הפסיק מחמת אנס אלא אם כן פשהאנס הוא כגוף הדבר, כגון שלא היה האדם ראוי מחמת גוף נקי או שלא היה הפקום ראוי שלא היה נקי, אם כן לכאורה לא שייך זה רק בתפלה או בברכה הקוץ והבטל שעל-כ"פנים אסור להזכיר שם ולאמר דבר-הנחה במקום מטעם, מה שאין כן בתקיעות שאינה רק מעשה מצוה, והיכן מצוה שאסור לקום מצוה שפוטו אינו נקי או במקום שאין נקי, האם אסור לבלש טלית של ד' קנפות כשפוטו או המקום אינו נקי, לא מצונו כן בשום מקום? וצריך עיון. ובמטה אפרים מצאתי שפסק זה לשינוי: נראה שאם החמיל

א (א) ביום ולא בלילה. דכתיב (ה) "יום תרועה יהיה לכם", ואם נמשך עד ביד-השמשות, (ו) תקע בלי ברכה: (ב) יצא. דמן הדין משעלה צמוד השחר נקרא הוא לכל הדינים, (ג) אלא לפי שאין הכל באינין בו וזמנין דאחי לאקרוימי, הצריכו חכמים לכתחלה להמתין עד הגי' דיום ברור הוא לכל, ולא בעינן עד שיעלה כל גוף השמש על הארץ, אלא משעת תחלת הגי' גס-כן מתר לכתחלה (פמ"ג). מיהו, כל זה מעקר דין-הנדרה [או בשעת הדחק, (ד) כגון שצריך לצאת לדרך וכי האי גוונא], אבל חכמים תקנו לתקיעות שופר במוספין, (ה) ואמרו בגמרא בטעמא, דישעת הגזרה היתה שלא יתקעו ישראל בשופר, והיו אורכיין להם כל שש שעות של זמן הפלח שחרית, לכה העבירות לתקע במוספין. ומשמע זה נראה, (ו) דנהגו כל ישראל מימות התקדמונים גם בתקיעות דמינשב שלא להיות מן התרתיין הפקדימין ולהקע בתחלת היום, אלא סמוך לתפלת המוסף אחר קריאת התורה⁽³⁾, (ז) ואפילו תיחד התקוע לעצמו גס-כן ידבק לתקע אחר שלש שעות לצורך, כדי שתקיעותו תהיה בשעה שהצבור עומדים בתקיעה: (ג) לא יצא. דסוף תקיעה בלא תחלה לא מהני ולא מידי, וכדלעיל בסימן תקפו סעיף ג' והוא הדין אם שמע מקצת תקיעה ביום ומקצתה אחר-כך בלילה גס-כן לא יצא, ותחלה בלא סוף גס-כן לא מהני ולא מידי, וכ"ל שם]. ונראה דאפילו היום שנוהגין לתקע שלשים קולות לצאת ידי כל ספק, צריכיין גס-כן לזהר שאף תקיעה ראשונה לא תהיה אפלו מקצתה קדם אוד היום: (ד) נתבאר בסימן תקפו סעיף ג'. ולפי מה שכתבנו שם דהעקר כדעה ראשונה, אם-כן בכל גוני לא יצא: **ב** (ה) תשע תקיעות וכו'. נקט לשנא דגמרא, וכפי עקר הדין דבעינן רק תשעה קולות, דהני תקיעה תרועה תקיעה ג' פעמים, ולדין — בשמע הג' סדרים בתשע שעות, וכדלקמן בסימן תקפ סעיף ב: (ו) יצא. (ח) בדיעבד, אם כח לצאת, ואפלו (ט) הסיים דעתו והפסיק בדבור⁽⁴⁾ ביעתום⁽⁵⁾. וכתב סמ"ק אברהם, דכל זה בששקה ביניהם שלא מחמת אנס, הא

שער הציון

(כג) גמרא: (כד) מנן אברהם בשם מקרי"ל ברש"י סימן תקפט: (כה) מטה אפרים: (כז) גמרא: (כח) גמרא: (כט) עין במשנה ברורה סימן סו סעיף קטן א², וכן מצד הפירוש מנדים דאפלו ביום א' יתקע בלי ברכה: (ג) ברש"י ור"ן: (ד) בבריתא דבבב"ב דף ל' ובהיא דלקמן ריש סימן חרב, עין שם⁶: (ה) ראש השנה ל"ב עמוד ב' וכתבו בתוספות ובאור ורוץ דאף-על-גב שבטל השמיר לא עברין דמקצתא אף-על-פי דנרתיין מקרימין למצות. דתשינן ששא נהור סדק ליד קלולו: (1) עין שאלות פרשת ואת הברכה ובאלפסי שלהי ראש-השנה ובמכ"מ סוף הלכות שופר וקאר ורוץ סימן רע"ה בשם כל האוונים, ולפי זה נראה שאין מקום למה דמוכא בשערי-השובה בשם א"וה גדולים שנהנו להיות מן הנרתיין, עין שם, וביתר לפי מה שפרש הריטב"א וזה לשינוי: שהתנה להם שעת צוה שלא היי נראין לקום מצות אלא בסתר ולא היו תוקעין אלא עד חם היום שנוספו כגון אדם לבא ולבא, עין שם, ולפי זה שפיר שיקרא האי תפנה גם בתקיעות דמינשב להמתין עד שעה שבג"אדם מתפוזין⁶: (1) כן נראה לי וכן קטב במטה אפרים: (2) ובני נהם: (3) ר"ן:

הלכות ראש השנה סימן תקפו תקפה

ביאורים ומוספים

[משנ"ב ס"ק 10]

כדי שישמענו על הקולות נקחם ונעזר סוף 11) וכו', ומכל מקום נראה דקטנים שהגיעו לחנוכה, מצוה להביאם.

11) וכן לחזור או לפהק בקול. כתב לקמן (סי' תקצב ס"ק י) שאסור, שכן דבר זה מלבד שמפריע לו עצמו, מפריע הוא אף לאחרים מלשמוע את התקיעות, שכן כל תקיעה ותקיעה יש לשמוע מתחילתה ועד סופה.

ודין זה הוא מחשש שהרעש שעושה בשעה שמרציא כידו וניעו וכדו יגרום שקול השופר לא ישמע כלל, אבל אם אף קול השופר ישמע, אין בכך פסול, שכן בשופר יתרי קלי משתמע, וכפי שכתב לקמן (סי' תקפח ס"ק יא), ואף בדברים שיתרי קלי לא משתמע, הרי זה כשר, וכפי שכתבנו לעיל (סי' רעא ס"ק ג) בשם הגר"י קרליץ, שהמקדש בשעה שתינוק בוכה, אין בזה חיסרון של יתרי קלי לא משתמע, כיון שקול הדבי אינו מענין הקידוש, ואפשר להתרבו בקידוש].

12) והגיל בו נחשב קטן כהגיע לחינוך, כתב לעיל (סי' שמג ס"ק ג) שתלוי הדבר בחריפותו וידיעותו של הקטן, וכל מצוה שונה מרעותה, שהיודע מענין שבת, חייבים לחנכו לשמע קידוש והבדלה, היודע להתעטף כהלכה, חייבים לחנכו בציצית, וכן כל ביצא בזה, וראה מה שכתבנו בענין זה שם, ולעיל (סי' רסט ס"ק א).

ובשו"ת תשובות והנהגות (ח"ב סי' רפא) הקשה, שלפי זה מומן שקטן יכול לשמוע את קול השופר מצוה לחנכו במצות שופר, ואם כן תהיה חובה להשמיע תקיעות אפילו להינקות, שכן אף הם יכולים לשמע, ולא מצינו שנהגו כן, ולפיכך כתב שאין הכוונה שדי בכך שהקטן יכול לעשות את עצם מעשה המצוה כדי שתהיה מצוה לחנכו, אלא צריך שיוכל גם להבין שהמעשה נעשה לשם מצוה. [וראה שם שהוכיח שלגבי תקיעת שופר הגיל הוא מבין ארבע או חמש].

ולענין אם אשה יכולה להוציא ידי חובה קטן שהגיע לחינוך, דעת הגר"י אויערבך (שש"כ פניח הע' פב) שאין היא יכולה להוציא, שכן צריך לחנכו לשמוע קול שופר מנוי שחייב בכך, ונשים הלא פטורות ממצוה זו, ותמה על מה שכתב המטה אפרים (סי' תקפט סי' ח) שאשה שתוקעת אינה יכולה להוציא ידי חובה איש שהוא בן שלש עשרה, ומשמע שאם אינו בן שלש עשרה יכולה להוציא ידי חובה.

ולענין חינוך בנות לתקיעת שופר, ראה הליכות שלמה (סוכות פ"א ארחות הלכה הע' 36, ופ"ב ארחות הלכה הע' 21) שהגר"י אויערבך חייב את בנותיו בנטיילת לולב, וכן קנה עבורן ערבות בהושענא רבה.

סימן תקפה

זמן תקיעת שופר

[משנ"ב ס"ק א]

תקע קלי כרקה.

1) מסתימת לשונו משמע שאף ביום השני הדין כן, אף על פי שהחייב לתקוע ביום השני אינו אלא מדרבנן, וכן נראה בשע"י (סי' ב) וכן נראה מדבריו לקמן (סי' תר ס"ק ז) שכתב לגבי מי שהגיע לידו שופר רק בבין השמשות של היום השני שחל בערב שבת, שלא יתקע, לפי שיש איסור דרבנן לתקוע בשבת, ומשמע שלולי שהיה ספק איסור, היה צריך לתקוע בבין השמשות, אף על פי שהחייב לתקוע ביום השני הוא רק מדרבנן.

אולם, לעיל (סי' תקפח ס"ק ד) כתב שמי שמתפסק ביום השני אם שמע קול שופר, אינו צריך לתקוע, לפי שיספק דרבנן לקולא, ולפי זה הוא הדין אם לא תקע עד בין השמשות ביום השני, שספק אם יש עליו חיוב לתקוע, שכן יתכן שכבר אין זה ראש השנה, לבאורה הדין היה צריך להיות שלא יהיה חייב לתקוע, אכן, ראה מה שכתב לעיל (סי' קס ס"ק נא) ברעת יש מי שאומר בשו"ע שם (סי' יא), שאף בספק דרבנן, אם ניתן לקיים את המצוה בקלות, יש לקיימה מספק.

[שעה"צ ס"ק ב]

ענין המלשנה ברובה סימן סז ספי"קטן א.

2) שם הביא מחלוקת, אם יש לברך על מצוה שמתפסק אם קיים אותה וחייב לקיימה משום שיספק דאורייתא לחומרא, וכתב, שגם לדעת הסוברים שחייב לברך, אין זה אלא באופן שהוא חייב במצוה וספק אם קיים אותה, אבל כשספק אם הוא חייב במצוה [בגין טומטום ואנדרוגיניס במצוות עשה שהומן גרמא, אף על פי שחייב לקיים את המצוה מספק, לא יברך עליה, ולפיכך כתב, שאף לדעה זו, מי שלא תקע בשופר והביאו לו שופר בין השמשות, יתקע ולא יברך, שכן בבין השמשות ספק אם הוא חייב במצוה.

[משנ"ב ס"ק ב]

אחר קריאת התורה³) וכו', פשעה שהצבור עומדים בהקיעה⁴.

3) ולענין אם מותר לאכול קודם התקיעות, כתב לקמן (סי' תרצב ס"ק טו) שלאכול אסור.

אכן, טעימה בעלמא, מבואר בדבריו שם (סי' יד, ובסי' תרנב ס"ק ו) שמעיקר הדין היא מותרת לפני עשיית מצוה, אלא שאין להקל בדבר אלא לצורך גדול [שיעור טעימה, כתב בסי' תרצב שם שהוא עד כביצה פת או משקין בשיעור ביצה]. וכן כתב המטה אפרים (סי' תקפח ס"ב) שאם הוא אדם חלש שאין דעתו מיתשבת עליו אלא אם כן יאכל קודם התקיעות, יעשה קידוש ויאכל כזית ממיני מזונות [כדי שהקידוש יהיה במקום כעדה] וישתה מעט קפה וכדו [ואף זאת, כתב המטה אפרים (שם) שיעשה בצינעה כדי שהומן העם לא יקלו בדבר]. וכן כתב הכף החיים (כאן ס"ק יא ובסי' תקפח ס"ק ב) שנוהגים קצת להקל למי שהוא תש כח ואינו יכול להיות בתענית עד אחרי מוסף.

[וראה א"א (בוטשאטש, סי' תקפט) שהתיר לאדם חלוש לאכול לאחר תקיעות דמיושב, וכן הביא בספר הליכות שלמה (ראש השנה פ"ב ארחות הלכה הע' 10) שכן הורה רעק"א בשעת המנופה, אנעם בשו"ת חתם סופר (יו"ד סי' ז ס"ק ב ד"ה אך) אסר זאת, משום שאין להפסיק בין תקיעות דמיושב לתקיעות דמעומד, וראה שו"ע לקמן (סי' תקצב ס"ג).

ואף נשים שאינן חייבות בתקיעת שופר [כי היא מצות עשה שהומן גרמא וכל חיובן אינו אלא משום שנהגו וקיבלו על עצמן חיוב זה], כתב הקצושי"ע (סי' קצט סוף סי' ט) שלא התירו להן לאכול קודם התקיעות אלא אם כן האשה חלושה, וכן כתב הח"י ארם (כלל קמא סי' ז), שבמקום צער או חולי יש לומר שלא קיבלו הנשים עליהן מצוה זו בחובה, וכן כתב העטרת זקנים (סי' תקפט) שילדת או חולה יש לה לאכול מיד, וכן כתב הא"א (בוטשאטש שם) שאפילו בהלישות כל שהוא, מותר להן לאכול קודם התקיעות.

ולמעשה, נהגו בהרבה ישיבות ובתי כנסיות לקדש ולאכול קודם התקיעות, ובשו"ת תשובות והנהגות (ח"ה סי' קעט) כתב ששמע שרבי ישראל סלנטר הנהיג כן [וכן הובאה ערות בספר תנועת המשך במילואים עמוד 35

מילואים הלכות ראש השנה סימן תקפו המשך מעמוד קודם

80) מבואר בדבריו שהיתר זה של טלטול מוקצה שכבר נמצא בידו נאמר אף במקצה מחמת נלה, מאידך, לעיל (סי' שח ס"ק יג) כתב בשם אחרונים שהיתר זה נאמר רק בכלי שמלאכתו לאיסור, אכן, בשעתו שם (סי' יד) כתב בשם המג"א (סי' שלא ס"ק ה) שגם בשאר מוקצה הדין כן (ואפשר שכאן סמך על דברי המג"א לפי שיש סוברים שאין עולה ביום טוב, או שכאן אין זה נולד ידמעיקרא הו"ק והשתא נמי קרן אקרי, וכפי שכתב בשעתו (סי' קכח) בשם הנהר שלום (סי' יח)). ובאופן שונה היתר זה, אם רשאי להעביר את המוקצה מיד ליד, ראה מה שכתבנו במשניב לעיל סי' שח (שם). כמו כן, אם רשאי להעבירו לחבירו שיטלטלו למקום אחר, ראה מה שכתבנו לעיל (סי' שי ס"ק טו). עוד בענין זה, ראה משניב לעיל (סי' רסו ס"ק לה), ובמידה שם (סי' יב) ד"ה יכול ובסי' תמו ס"א ד"ה ד"ה שלא.

[משניב ס"ק פח]

ד"הא קרי קקצה דגולד⁽⁸⁷⁾ וכו', לקמך על דצת הפוסקים דמתיירין נולד ביום טוב⁽⁸⁸⁾ וכו', וכל נמן שאותו בידו מפר לתקצ בו כל התקיעות פסי המג"ג⁽⁸⁹⁾.

87) החו"א (א"ח סי' מד ס"ק י) כתב, שנולד גמור אסור בין אם הוא של ישראל בין אם הוא של נכרי, והטעם שהשריע התיר שופר שעשאו נכרי, משום שאף לאחר שנעשה שופר הרי הוא קרוי קרן, ואין זה נולד, וכפי שכתב השע"ש (סי' קכח) בשם הנהר שלום (סי' יח), או משום שהשריע סמך על דעת המתירים נולד ביום טוב.

88) הרמ"א לעיל (סי' תצה ס"ד) כתב שנולד אסור ביום טוב, המשניב שם (סי' ח) כתב שאף שיש חולקים, מ"מ כתבו אחרונים שאין להתיר.

הלכות ראש השנה סימן תקפו תקפה המשך מעמוד 124

שאר ימים טובים).
הגר"ש איערבך (הלכות שלמה ראש השנה פ"ב ס"א) כתב, שנראה שהטעם שנהגו להקל בשיבות, הוא משום שנהגו להאריך הרבה בתפילה וקשה עליהם לכוין אם לא יעמנו עד לאחר גמר התפילה, ומ"מ כתב שלא הותרה אלא טעימה פחות מכביצה (והוסיף שם (דבר הלכה אות ב), שמימי האוכלים במקומות אלו, ישתדלו שלא לאכול בחבורה כמטה אפרים הנ"ל). עוד כתב שם, שאף במקומות אלו, מי שאין לו צורך לאכול, לא יאכל כלל קודם התקיעות.

הגר"ש אלישיב (קבץ תשובות ח"ג סי' פס) כתב, שאף ששיבות נהגו שמקשים וטועמים קודם התקיעות, אין ראוי לעשות כן אלא במקום צורך גדול, ואף אדם חלוש לא יאכל פת אלא פירות וכו', אלא אם כן הוא חולה וקוק לאכול, וראה גם בספר תשובות ופסקים להגר"מ גרס (עמ' נג), אולם כתב הגר"ש אלישיב שם, שמים השני על ראש השנה, אדם חלוש יכול להקל ולאכול פת פחות מכביצה (וכן הובא בקובץ קול התורה (שם) בשם הגר"ח קניבסקי שיתכן שאפשר להקל יותר ביום שני של ראש השנה). וראה בספר נטעי גבריאל (ראש השנה פ"ב ס"א הע' ד-ה) שהאריך בכל זה הביא מנהגי גדולי החסידות, ע"ן שם.

וראה עוד בנדון טעימה לפני קיום מצוה, לקמן (סי' תרצב ס"ק יד).

4) וכעין זה כתב השר"ע לעיל (סי' צ ס"ט) שמי שהוא אנוס ואינו יכול לבוא לבית הכנסת להתפלל, יכרח להתפלל בשעה שהציבור מתפללים. (וראה בספר ברכת רפאל סוף ראש השנה סוף סי' יב בשם הגר"ח סולאוויצ'ק, שמצות שופר היא כעין תפילה, וכפי שאומרים בתפילה שהקב"ה "מאזין תרועה" רשומע קול תרועת עמו ישראל).

טעם נוסף מדוע יחיד לא יתקע בשלש השעות הראשונות, כתב לקמן (סי' תקפ"ט ס"ק יא) שבאותן שעות הקב"ה דן את עולמו, ואם יתקע בוקר ביחידות שמא יעינו בדינו ביהודי (ראה לקמן (סי' תקצא ס"ק יד)).

[שעה"צ ס"ק ו]

וקשה"ה דלקמן גיש סימן תרנב, ע"ן שפ"ב.

8) ושם (סי' א) כתב השר"ע לענין נטילת לולב, שבאופן זה מותר אף משעלה עמוד השחר.

[שעה"צ ס"ק ז]

לקמ"ה ע"ד שפ"ה שג"ג אדם מקפזין.

6) כלומר, לפי הריטב"א (ראש השנה לב, ב) התקנה לא היתה לתקוע במסוף, אלא שלא יתקעו קודם הזמן שבני אדם מתפזרים, ואם כן גם

המוסר (ח"ב עמ' 213 הע' 11) מהרי"ל לוינסון יליד סאלטן, שזכר נהגו הציבור שהתפללו במנוח אצל הגר"ח סולאוויצ'ק, ובספר מגד גבעת עולם (עמ' סה אות ד) הביא עדות מתלמיד ראדון, שהח"ח לא היה אוכל, אבל בני הישיבה היו אוכלים, וכן הובא בקובץ קול התורה (קובץ סח עמ' קג) בשם תלמיד הח"ח הגר"מ צוקרמן, שבישיבת ראדון רובם ככולם קידשו ואכלו לפני התקיעות. עוד הובא (שם) בשם הגר"מ פיינשטיין בענין הנ"ל, שדבר שהכניס ר' ישראל סלנטר לישיבת אי אפשר להתנגד אליו.

וכן כתב בשו"ת התעוררות תשובה (ח"א סי' רכה) שראה שהעולם נהגים כן, ומשום שלא מצינו בגמ' ובפוסקים כלל שהוכיחו איסור אכילה לפני תקיעת שופר, כמו שהוכיחו לגבי אכילה לפני כל המצוות. וכן הביא בע"ן זה השדי חמד (אסיפת דנים מערכת ראש השנה סי' ב אות לא) מה שמעו שיש מקומות אצל האשכנזים שכן נהגים.

והטעם שנהגו להקל בזה, כתב בשו"ת התעוררות תשובה (שם) שמשום פחד יום הדין לא חששו שישכח מלקיים את התקיעות באם יאכל, וכמו שהתירו לקרות לאור הנר ביום כיפור ולא חששו שמא יטה, משום פחד יום הדין (משום כך לא מצינו שהביאו הפוסקים איסור בזה כמו שכתבו לגבי אכילה לפני כל המצוות). ובשו"ת צ"ח אלעזר (ח"ו סי' ז) כתב טעם למנהג זה, שכיון שהיא מצוה הנעשית על ידי רבים ויש זמן קבוע בבית כנסת לתקוע, אין לחוש שמא ימשך [נסיים שהרצפה לצאת ידי מצוה מן המובחר, יבקש מחבירו או שכנו שזכיר לו שצריך ללכת לתקיעות]. וכן הביא הגר"ש איערבך (ששי"כ ח"ג פ"ב הע' ג) שיש יחידים הנחוגים לקרש ולאכול קודם התקיעות אפילו יותר מכביצה, וסמכו על כך שיש לתפילה זמן קבוע ואכן, ראה שרת צ"ח אלעזר (שם) שלא רצה להתיר מטעם זה אלא טעימה פחות מכביצה.

טעם נוסף כתב בספר מקראי קודש (ימים נוראים סי' כט), שלפי שנהגים לאקור את התפילה עד לאחר חצות, לכן נהגו להקל בטעימה לפני תקיעת שופר, וכעין זה כתב בשעה"צ לקמן (סי' תרנב ס"ק ז) לגבי לולב.

וכן כתב החו"א (גנוים שרת חז"א עמ' קצו, במכתב תשובה לכן ישיבה ששאלו על מנהג הישיבות לאכול קודם התקיעות) שמקילים באכילת כוית קודם תקיעת שופר, מפני שאין להתענות ביום טוב עד אחר חצות. (ולעצם הנידון אם מותר להתפלל ולהתענות בראש השנה עד חצות, כתב המשניב לקמן (סי' תקצו ס"ק ב) שמוותר, וכדברי הרמ"א לעיל סי' תקפ"ט ע"י א' (וראה שם במשניב (סי' ה), שיתת הגרי"א (מעשה רב אות רז) שאין להאריך בתפילה ולהתענות עד חצות כד"ן

מילואים הלכות ראש השנה סימן תקפו תקפו המשך מעמוד קודם

שברים לחדר ותרועה לחדר. (8) ובטעם הדבר ששונה דין זה ממי שהפסיק בדיבור בין הנחת תפילין של יד לתפילין על ראש שכתב השו"ע לעיל (סי' כה סיט) שצריך לחזור ולברך, כתב במשני"ב לקמן (סי' תקצב שם) שתפילין של יד ותפילין של ראש הן שתי מצוות נפרדות, ולפיכך אם הפסיק ביניהן הברכה שבירך על השל יד לא הלה על של ראש, מה שאין כן התקיעות כולן מצדה אחת הן, ואם הפסיק ביניהן הרי זה דומה למי שבירך ברכת המוציא וטעם מעט ודיבר, שאין צריך לחזור ולברך לפני שממשיך לאכול.

תקיעות דמיושב, אף שלא היו בהוגות בזמן התקנה אלא נתקנו רק בזמן האמוראים [ראה רמב"ן בדרשה לראש השנה ד"ה אבל עכשיו]. הריהו בכלל התקנה שלא לתקוע קודם זמן זה.

[משני"ב ס"ק ו]

ואפילו הסיח פ"עוהו וְהַפְסִיק בְּדַבְרֵי? בִּינְיָיִם⁸.

(7) אכן, אם הפסיק בדיבור בין השברים לתרועה כתשרית, כתב לקמן (סי' תקצב ס"ק יג) שלא יצא [אכן כתב שלא יחזור ויברך]. ובטעם הדבר כתב בשע"צ שם (ס"ק יח), שכיון שצריך לעשות את השברים תרועה כאחת, אם הפסיק ביניהם אין זה שברים תרועה, אלא

הלכות ראש השנה סימן תקצ המשך מעמוד 128

התקיעות, והוסיף (שם אות ח), שכשמעירים את אורך התקיעה ביחס לתרועה יש לכלול אף את ההפסקים שבתרועה בין קול לקול [ובספר תורת המועדים (עמ' רצה) כתב שאצל הרבה מבעלי התקועים שיעור ט' טרומיטין הוא 1.5-1.33 שניות, ואצל בעל תוקע מיומן יכול להיות גם פחות משניה, והג"ר רפאל שמואלביץ (בהוראות וכללי התקיעות שכתב בישיבת מיר) שיעור על פי בדיקת מחשב, ששיעור ט' טרומיטין הוא 1.2-1 שניות, וי"ח טרומיטין הוא 2.5 שניות, וי' טרומיטין הוא 0.36 שניות, וכתב שלפיכך בשברים המהוגים יש לעשות בין 0.37-0.39 שניות, ובשבר לדעת רש"י שהוא ב' טרומיטין שיעורו הוא 0.25 שניות].

[משני"ב ס"ק ז]

הַתְּקִיעָה שֶׁל תְּשַׁרְיֵת פְּשִׁעוֹר י"ב כְּחוֹת?⁹.

(7) אמנם, בביה"ל להלן (ד"ה ומי) מבואר שלדעה הראשונה בשריע התקיעה של תשרית היא בשיעור ט' כחות, שהרי לדעה זו שיעור כל שבר הוא שני כחות, כמבואר בשע"צ להלן (ס"ק ח), ונמצא שיש לעשות את השברים בשיעור ששה כחות [ואף בתקיעה של תשרית די בשיעור ר' כחות מדינא, כמבואר בביה"ל שם], ושיעור תרועה הוא שלשה כחות.

[שע"צ ס"ק ד]

שְׁהָרִי מְקַנְנֵנוּ לְסַרְיָה בְּשָׁבָרִים כָּל שָׁבָר יוֹתֵר מִשְׁלֹשָׁה כְּחוֹת?⁸.

(8) דבריו אלו אינם כדעת הראשונה בשריע, שהרי לדעה זו אין להאריך בשבר בשיעור שלש טרומיטין, ומה שכתב במשני"ב שדבריו הם לפי דעה זו, היינו לפי שיטת הרמ"א כדעת הראשונה.

הלכות ראש השנה סימן תקצא תקצא המשך מעמוד 127

שיתקעו בה כיון שמנהג זה נשנה בראשונים, ולרגילים בכך אם לא ינהגו כן יהיה חסר להם המצוה וההרגשה וההתעוררות בעת התפילה, ואילו לאלה שלא הורגלו בכך אין בזה אלא תוספת.

ולנהגים לתקוע בתפילת הלחש ויש שעומדים אז כאמצע הברכה, האם נותר להם להפסיק לשמוע את התקיעות, כתב בשרית אגרות משה (א"י ח"א סי' קעג) שמוותר, אפילו לדעת ר"ת ורי" (הובא בתוס' ברכות כא, ב ד"ה ער) ששמיעת קרושה באמצע תפילת לחש מהוה הפסק, שאף לאותן דעות אין השמיעה נחשבת הפסק אלא בקרושה, משום שירצא מחמת שהוא שומע כעונה, אבל בתקיעות שהשמיעה לבד היא המצוה ואינו יוצא מחמת שהוא כותקע כעצמו, גם לשיטתם

בסוד ה' שתוקעים בלחש. וכן כתב בשו"ת אבני נזר (א"י ח"א סי' תמה). הוסיף שבבית הכנסת שבו קבע את תפילתו נהגו מקודם לתקוע בלחש, והוא ביטל את המנהג. ובמקום אחר (שם סי' תמו) כתב שמה שבעל התניא היה תוקע בלחש אף שבשריע שלו הביא את דברי המג"א שאין למהוה כן לבתחילה, הוא מפני שכך נהג הבעל שם טוב ותלמידיו שהיו מכוונים בתפילתם לפי כוונת האר"י ז"ל, ולכן רצו גם להתפלל בנוסח האר"י ז"ל, אבל פסק השריע והמג"א הוא לרובא דרובא שאין להם שייכות בכוונת האר"י ז"ל.

ובמניין שמתפללים בו כאלה הרגילים לתקוע בחפילת הלחש וכאלה שלא, כתב הגר"א מלצר (מכתב, ספר דרך עץ החיים עמ' 550) שראוי

[משני"ב ס"ק ז]

הַרְוֵקָה הוּא קְשִׁעוֹר תְּשַׁרְיֵת כְּחוֹת?⁶.

(6) ואופן החישוב של שיעור הכחות, דעת הגר"י קרליץ (חוט שני ראש השנה פ"ד עמ' טו) שמשערים לפי ארם בינוני היורע את מלאכת

הַלְכוֹת רֵאשׁ הַשָּׁנָה סִימָן תַּקפ"ח

ביאורים ומוספים

ושע"צ ס"ק יז

כסדר יקרא דקניא⁹.

9) ולפיכך, אף שיש סוברים שגם אם שהה מחמת אונס אינו צריך לחזור ולתקוע, ולבאורה יהיה צריך להקל כמותם ביום השני שהחויב לתקוע בו אינו אלא מדרבנן, וספק דרבנן לקולא, מ"מ יש להחמיר ביום השני כביום הראשון, וכעין זה כתב במשנ"ב לקמן (סי' תקפט ס"ק ו') לגבי הדין שטומטום לא מוציא טומטום אחר [משום שספק שמה השומע הוא זכר והתקוע הוא נקבה], שדין זה הוא גם ביום השני, שאף שהחויב לתקוע ביום השני אינו אלא מדרבנן, מ"מ נוהגים בו את כל החומרות של היום הראשון.

אולם לגבי מי שמוספק אם תקע, כתב במשנ"ב לעיל (סי' תקפה ס"ק ה') שיש הבל בין היום הראשון ליום השני, שביום הראשון צריך לחזור ולתקוע משום שספק דאורייתא לחומרא, וביום השני אין צריך לחזור ולתקוע שהרי ספק דרבנן לקולא.

[משנ"ב ס"ק יז]

מקל מקום קרי כן לציאתו¹⁰.

10) מבואר בלשונו שאם לא כיוון לצאת אין זה נחשב הפסק, אולם השו"ע לקמן (סי' תקצ ט"ח) כתב שהתקע בין התקיעות תקיעה שאינה ראויה, אפילו אם תקע כמתעסק ולא כיוון לצאת בה ידי חובה הרי זה הפסק, ומבואר בביה"ל שם (ד"ה כמתעסק) שלא דוקא תוקע, אלא אף שומע תקיעה שאינה ראויה ואינו מתכוון לצאת הרי זה הפסק, אכן, במשנ"ב שם (סי' לג) כתב שהמניא (שם ס"ק ו') צידד שאם תקע כמתעסק אין זה הפסק, ובמשנ"ב כאן סתם כדעתו, אולם בביה"ל שם כתב שטוב לחוש לדעת השו"ע.

[ביה"ל ד"ה שמע]

זה גופא גס"פן תשיב דבר תונה¹¹ וכו', וכל"שפן המצוה עצמה¹².

11) והתקשה הגרש"ז אויערבך (הליכות שלמה תפלה פ"כ דבר הלכה אות לו) בדברי הביה"ל, שכן די שיכוון שעושה לשם מצוה קודם שמתחיל את המצוה, או בתחילת עשייתה, ואין צריך לכוון בכל הזמן שמקיים את המצוה, וכפי שכתב במשנ"ב לעיל (סי' ס ס"ק ז') ובשע"צ לקמן (סי' תרצ ס"ק לט).

12) מבואר שצידד להלכה שאסור לקיים מצוה במקום מטונף, אך לא ביאר לפי זה היאך לובשים ציצית במקום שאינו נקי או כשגופו אינו נקי, וכתב הגרש"ז אויערבך (הליכות שלמה שם) שמה שכתב הביה"ל שלא לקיים מצוה במקום מטונף היינו דוקא במצוה שאין הפסד אם יקיים אותה לאחר זמן, אבל במצוה ציצית שכל רגע ורגע שלובשה מקיים מצוה, יש לו לקיימה מיד במקום המטונף, שאם ימתין עד שיעבור למקום אחר הרי הפסיד מלקיימה עד אותו זמן, וכן במצוה מוחה שכל רגע ורגע שהיא מונחת על פתחו הרי הוא מקיים מצוה, אין לדחות מלקובעה כשהמקום מטונף.

והדרכי תשובה (סי' יט ס"ק כא) צידד לחלק בין מצוה 'קיומית'

כגון שחיטה, לבין מצוה 'חיובית' כגון סוכה ולולב, שמצוה 'קיומית' מותר לקיים במקומות המטונפים, ואילו מצוה 'חיובית' הואיל והיא באה לרצות [כמבואר בריטבי"א סוכה לא, א] אסור, וראה דרך אמונה (פ"ט מהל' מעשר ציה"ל ס"ק נא, ופ"ד מהל' מעשר שני ה"ג בביה"ל ד"ה והפורח).

ומי שנודמן לו עני במקום מטונף, כתב הגרש"ז אויערבך (שם) שאינו צריך לבקש ממנו שיעבור עמו למקום שאינו מטונף, אלא יתן לו במקום המטונף ואף יכוון לשם מצוה, וראה בחוט שני (ראש השנה עמ' פד-פה).

ובעיקר הדיון אם מותר לעשות מצוה במקום מטונף כבר דנו האחרונים, ובשו"ת הלכות קטנות (ח"ב סי' נז) הביא ראה ממה שכתב הרמ"א (יו"ד סי' יט ס"א) שמי ששוחט בבית המטבחים [שהוא מקום מטונף] יברך בריחוק ד' אמות קודם שיכנס לשם, ומבואר שאת השחיטה עצמה יכול לעשות בבית המטבחים, אף על פי שהיא מצוה [וראה עקרי הד"ט א"ח סי' ה אות טו, דרך אמונה שם]. ראה נוספת הביא בספר טוב עין (סי' יח אות לו) מדברי הגמ' (קידושין לב, ב) שאין קמים בפני הרב בבית הכסא משום שאין זו קינה של הידור, ומשמע שלולי זה היה מצוה לקום ולקיים מצוה כבוד רבו בבית הכסא. עוד הביאו ראה מכך שאפשר להפריש תרומות ומעשרות כשהוא ערום, כמפורש במשנה (דמאי פ"א מ"ד), ראה שר"ת תורה לשמה (סי' קלב), דרך אמונה (שב ושב) וחוט שני (שם).

[משנ"ב ס"ק ט]

ומקל מקום הבקעה לא הפסיד¹³.

13) ומבואר שתקיעות שאינן ראויות אינן נחשבות כהפסק בין הברכה לתחילת התקיעות, אולם, מי שברך על קריאת מגילה וקרא 'למפרע', כלומר שהתחיל לקרוא שלא מראש המגילה, כתב בביה"ל לקמן (סי' תרצ ס"ו ד"ה הקורא) שהרי זה הפסק, וצריך לחזור ולברך כשחזר וקרא כראוי, אפילו אם התחיל לקרוא תיכף אחר שהפסיק את קריאת ה'למפרע', וטעם הדבר שקריאה 'למפרע' נחשבת הפסק, ואילו תקיעות שאינן ראויות אינן נחשבות הפסק, ביאר הגר"פ שיינברג (קובץ המועדים ראש השנה עמ' תתס) שקריאה 'למפרע' כשלעצמה היא מעשה קריאה ראוי, אלא שנעשית שלא כסדר הראוי, ולפיכך היא נחשבת כהפסק, אבל תקיעות שאינן ראויות כלל, אינן נחשבות כהפסק, ונכעין מה שכתב המשנ"ב לעיל (סי' תפט ס"ק לב) לגבי ספירת העומר, שאם טעה בספירה וזכר 'תוך כדי דיבור' יספור כראוי בלי ברכה, שהספירה שאינה כראוי אינה נחשבת הפסק.

[משנ"ב ס"ק יא]

שְׁהוּא מְצַנָּה הַבָּאָה לְזֶמֶן, וְנִבְרָא לְהָא¹⁴.

14) ולגבי שמיעת קריאת המגילה מכמה אנשים שקוראים יחדיו, כתב לקמן (סי' תרצ ס"ק ד') שיתרי קלי משתמע' משום חביבות דגס, ולא כתב שהחביבות היא משום שהיא מצוה הבאה לזמן.

הַלְבוּת רֵאֵשׁ הַשְּׁנָה סִימָן תַּקפ"ח

סג באור הגולה

וּתְרוּעָה מִזֶּה וְתִקְיָעָה מִזֶּה. * וַיִּגַּשׁ אוֹמְרִים (ז) דְּרוֹבָא כְּשֵׁלָא הִפְסִיק בְּיַיְהִים בְּקוּל שׁוֹפָר (ח) שְׁאִינוּ רְאוּי בְּאוֹתָהּ (ט) כְּבָא: ג' הִשְׁמַעַת שְׁשֵׁעַ תִּקְיָעוֹת מִתְשַׁעָה בְּגִי' אֲדָם (ט) שְׁתַּקְעוּ כֻלָּם כְּאַחַד. לֹא יֵצֵא, שְׁאִין כָּאן פְּשׁוּטָה וְלִפְנֵיהּ וּפְשׁוּטָה לְאַחֲרֶיהָ: הֵגָה * וְאִם שְׁנַיִם תַּקְעוּ אַחַד כֹּל הַסֵּדֶר, (י) וְאֶפְלוּ אַחַד תַּקַּע בְּחֻצְרוֹת, (יא) יֵצֵא, דְּלֵהִיב דַּעְמָה עַל שׁוֹפָר (הִמְיָא וְהִמְיָא פִי הַאוֹתוּ בִי: ד' יִהְיֶה זֶה צְרִירָה פְּשׁוּטָה רֵאשׁוֹנָה

פוסקים 1 ירושלמי כפר ב' הפלגה נתיבא ג' ר' יוחנן שם כראש השנה

שְׁעָרֵי תְּשׁוּבָה

הַשְּׁפִילָה מִתְּרֵי"ש שְׁרַעְפֵי שְׁמַעְפֵי מִפְּרִי תְּקוּלֵי שֵׁשׁ לְבַשְׁלָה, וְכֵן עֲשֵׂה מִשְׁעָה וְכִסְלָה כִּבְיַת הַסְּפָרֵשׁ הַגָּדוֹל הַתַּחֲתִּין יָרִיב הַצְּרִירִי זֶה!

בְּאוֹר הַלְכָה

לְתַקַּע זֵמִים שׁוֹתֵחִין עַל בְּרִכְיָד, פּוֹסֵק עַד שֶׁיִּקְלוּ הַזִּמִּים וְחֹזֵר לְתַקַּע מֵרֵאשׁ לְחֵלֶן עַל הַסֵּדֶר, וְאִם תַּקַּע בְּשַׁעַר שֶׁהַזִּמִּים הִיוּ שׁוֹתֵחִין אוֹ אֶפְלוּ מִזָּא חֲזָה בְּקוּלוֹ יֵצֵא, וְכֵן מִקֹּם לֵשׁ לוֹ לְחֹזֵר וְלִתְקַע כֹּל בְּרִכְיָה, עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ, דְּמָה זֶה לְדִינָה דְּקִרְיָת שְׁמִי, וְאֶפְשָׁר שֶׁהַשֵּׁעַם הָיָא, דְּכִינן דְּקִינָא לֵן דְּצְרִירָה כְּנֵה לְצֵאת דִּי הַמַּעֲזָה שְׁעָנוּ הַשֵּׁם יִתְבָּרַךְ, זֶה גּוֹפֵא פְּסִיפֵן חֲשִׁיב דְּבְרִי' תְּרוּחָה⁽¹⁾ וְהַדְּמָא דְּתַקַּע הַסֵּדֶר הִמְיָא סִימָן פִּד דְּאֶסְרֵי לְעִנּוֹת אֲמֵן בְּבֵית הַסְּפָרוֹן וְלֹא גֵרַע מִתְּרוּחָה דְּבְרִי' תְּרוּחָה, וְגַם לֵשׁ לִימֵר בְּפִסְטוֹת, דְּבַשְׁעָה שְׁמַקְיָם מַעֲזָה בְּפִעֵל הוּא עֲבוּדָה, וְאִין לְעִשְׂוֹת עֲבוּדַת הַשֵּׁם תְּרַךְ בְּזוּז, דְּהוּא בְּכָלל בְּזָה מַעֲזָה, הַחֲזִיל מֵז' אֲבָרֵי בְּרֵאשׁ הַשְּׁנָה דִּף לֵג, הָאֶסְרֵי לְעִשְׂוֹת שׁוֹפָר שֶׁל רֵאשׁ הַשְּׁנָה כְּמִדְּגָלִים מִפְּנֵי הַכְּבוֹד, וְהוּא רַב הַקְּשֵׁר מַעֲזָה, וְכֵן לְשֵׁן הַמַּעֲזָה עֲשֵׂה⁽²⁾: * וַיִּגַּשׁ אוֹמְרִים דְּרוֹבָא כְּשֵׁלָא הִפְסִיק, כְּתִב זֶה בְּלִשׁוֹן יֵשׁ אוֹמְרִים מִשׁוּם דְּרַבְנֵי תַּם וְכֵן בַּעַל הַפֶּאֱרוּ פְּלִיגֵי עַל זֶה, אֲמַנְסֵי קִלְשָׁה, שְׁהָרִי מְחַבֵּר בְּעִצְמוֹ בְּסִימָן תַּקַּע סְפִירָה ז' חֹת סַמֵּי לְהַסְמִיר וְלֹא הִבִּיא שְׁנַיִם דְּעֵה הַחֲלוּקָה, וְאֶפְלוּ בַּתְּרוּעָה אֲחֵר תְּרוּעָה הַקְּלָא סְפִירָה, וְכֵן שְׁמַעְנֵי בְּאֶחָד בְּאוֹר וְרַעַב גִּישׁ רִיבִיא לְהֵקֵל בְּזָה: וְאֶפְשָׁר דְּקַטְס בְּלִשׁוֹן יֵשׁ אוֹמְרִים מִשׁוּם דְּמַתְּקִים הוּא נָק עַל יְדֵי שְׁמִירָה, וְכֵן שְׁחַלֵּק בְּזָה בְּלִבּוֹשׁ וּבְמַגְן אֲבָרֵים לְעִנּוֹן תְּרוּעָה אֲחֵר תְּרוּעָה, וְצָרִיךְ עֵינֵי, וְכַמְּצָאֵי בְּפִי טַבֵּשׁ מַעֲזָה: * וְאִם שְׁנַיִם תַּקְעוּ אַחַד כֹּל הַסֵּדֶר, עֵין מַה שְׁחַבְנוּ בְּשִׁנְיָה בְּרִיחָה לְעִנּוֹן אִם תַּקְעוּ שְׁלִישֵׁה בְּיַחַד כֹּל אֶחָד סֵדֶר אַחַד וְהוּא הֵיךְ בְּרַעְיוֹ לְצֵאת בְּזָה יְרִי כֵּסִם, וְהוּא מִן הַרִיבִיא וּמִשְׁעָם דְּתִירִי קְלִי מִשְׁפָּעִי, וְהִשְׁרִי אוֹמְרִים בְּהָרָא הוּא גַם יֵפֵן מִרִיבִיא, וְכֵן הִבִּיא סְבָרָא ז' הַרִיבִיא בְּחַדְלִישׁוֹ בְּסוּגָא דְּט' תִּקְיָעוֹת בַּתְּרוּעָה קַמָּא, וְנִרְאָה לְעֵינַי דְּעֵתִי דְּלִדְעָה ז' אִם כֵּן לְצֵאת יְרִי כֵּסִם, גַּם יְרִי אַחַד לֹא יֵצֵא, וְיָרִי אֲחֵר וְהוּא בְּכֵן רַב לֵאמֹת ז' יֵצֵא, מִשׁוּם דְּהִמְיָי דְּחֻבִּיבִים לֵה יִהְיֶיב דַּעְמָה אִין קוּל הַשְּׁנִי שְׁאִינוּ חֲפִצֵי בּוּ מִפְּרִיעוֹ מִלְּשִׁמְעָה, מַה שְׁאִין בֵּן בְּהִיבֵי שְׁעָרֵיהּ לְשֵׁנֵי הַקּוּלוֹת לֹא יֵצֵא בְּשׁוּם אַחַד מֵהֶם, דְּאִי אֶפְשָׁר לְשַׁמַּע זֵמִים שְׁנֵי קוּלוֹת, וְאִף דְּבִסְטָנְיָא שְׁמֵי מִכַּח דְּשׁוֹמַע שׁוֹפָר וְחֻצְצוֹרוֹת בְּיַחַד ז' יֵצֵא, וְאִף-עַל-גַּב דָּגַם הַחֻצְצוֹרוֹת צְרִירָה לְשַׁמַּע, צְרִירָה לִמְרָה דְּאִין הַחֻצְצוֹרוֹת עָרַךְ חֲשִׁיב אֶפְשָׁר וְנִשְׁמָע וְאִינוּ אֵלָא מִפְּסִיכֵי הַשׁוֹפָר, וְאֶפְלוּ לֹא שְׁמַע קוּל הַחֻצְצוֹרוֹת הִיטְבֵי נְמִי לֹא אֶקְפֵּל לֵן, וְכֵן מַצְאֵי לִרִיבִיא בְּפִי כֹּו שְׁחַבְנוּ בְּכֵן כְּבִרְבֵּי תֵה לְשׁוֹנוֹ: דְּהַסֵּם אִין צְרִירָה אֵלָא לְשַׁמַּע קוּל אֶחָד דְּהִנְנוּ הַשׁוֹפָר, שְׁמַעוֹת הַיּוֹם בַּשׁוֹפָר, וְהִכְבִּי שְׁפִיר מִשְׁמַעְנֵי לְבָנוּ בְּקוּל הַשׁוֹפָר שְׁהוּא צְרִירָה לְשַׁמַּע בְּכֵן קוּלוֹת הַחֻצְצוֹרוֹת, וְכַפְּסֵי שְׁמֵ: הַא לְשַׁמַּע שְׁנַיִם טַבֵּשׁ בְּצִירָה לָהֶם, אֶפְלוּ מִתְּרֵי גְבִירֵי לֹא מִשְׁמַעֵי, וְכַרְבֵּינֵן לְמִמֵּי לְקַמֵּן, עַד כָּאן לְשׁוֹנוֹ, וְהִתְבָּא כֵּן לְסוּגָא דְּשַׁמַּע ט' תִּקְיָעוֹת שְׁתַּקְעֵנוּ דְּבִרְבֵי מִשְׁמֵי, וְלִפִּי זֶה בְּמַסְנֵן לְמַנְיָה לֹא יֵצֵא כֹּל לְדַעָה ז', וְכֵן כְּתִב הַרִיבִיא דְּנִשׁ חֹזֵשׁ לְהַסְמִיר:

אומרים שְׁמַעַת בְּשִׁמְעוֹתוֹ מִשׁוּם תְּשַׁעָה קוּלוֹת, פִּינֵן דְּתִירִי קְלִי מִשְׁמַעְפֵי אֶפְשָׁר שׁוֹפָר; וּמִשְׁמֵי שְׁשַׁמַּע כֹּל הַגִּי תְּרִי"ת כְּפַעַם אַחַד אִין קְפִידָא, דְּלֹא קְפִידֵין רַב שְׁלִשְׁמַע תִּקְיָעָה מִלְּפָנֵיהּ וְתִקְיָעָה מִלְּאַחֲרֶיהּ וְתִקְיָעָה בְּאֶמְצַע וְהִיא שְׁמַע, וְכֵן הוּא הִדִּין לְדִידֵין שְׁחֹקְעִין תְּשַׁרְיָה וְתִשְׁרִי"ת, אִם שְׁמַע אִתְּהֵם מִשְׁלִישָׁה בְּגִי' אֲדָם שְׁפִיל אַחַד תַּקַּע סֵדֶר, שְׁיִצְאָה כֹּל הַתִּקְיָעוֹת בְּשִׁמְעֵנוּ בְּבֵית אֲחֵת. (כג) וַיִּגַּשׁ אוֹמְרִים דְּאֶפְלוּ בְּשׁוֹפָר אִין תְּרִי קְלִי מִשְׁמַעְפֵי

שְׁעָרֵי תְּשׁוּבָה

(י) דְּכָל סֵדֶר הוּא עֵינֵן בְּכֵן עֲצִיב, וְנִרְאָה לִי הוּא הִדִּין בְּיוֹם-טוֹב שְׁנֵי שֶׁל רֵאשׁ הַשְּׁנָה נִסְיָן צְרִירָה לְחֹזֵר וְלִתְקַע, וְהִמְיָא שְׁכַתְב הַסְּפָרִים בְּכַעֲרֵי קַמֵּן ג' דְּאִין לְחֹזֵר כְּבִי הִיא גּוֹנָא, גַּם לְכַתְבֵי דְּכָרִים אֲפִרְיָן וְשֵׁנֵי זִמִּים טוֹבִים שֶׁל רֵאשׁ הַשְּׁנָה כְּסֵדֶר יוֹא מְצִיב⁽⁹⁾, גַּם דְּנִדְעָה הַחֻצְצוֹת וְהִרְאֵשׁ דְּבָכָל דְּכִר אִף בְּרִבְכֵן אִם שְׁמַע מִמֵּת אִנְס חוֹדֵר לְרֵאשׁ וְנִהְלִבוֹשׁ וְהִבִּיחַ וְהִלְחִיחַ וְהָיָה עוֹמֵדִים בְּשִׁיטְסָם, וְלֹא כְּהַרְבֵּי-מִשְׁתֵּן, וְעֵינֵן כְּהַרְבֵּי-שֶׁשְׁקֵל, וְהִיָּה לֹא יִבְרַךְ שׁוֹב: (יא) מְקַרְשִׁים: (יב) וְכִפִּי הַסְּבָרָה לְקַמֵּן בְּסִימָן תַּקַּע בְּמִקְרָשִׁים, וְעֵינֵן בְּמַשְׁהָ אֲפִרְיָן שְׁמֵי בְּכַעֲרֵי לֵב: (יג) שְׁבִירֵי דִין זֶה אִינוּ לְכָל עֲלִיָּא, וְלִרְבִּי תַּם וְלְבַעַל הַמְּאֹר אִינוּ אֵלָא לְבַחְלָה, וְגַם לְהַרְשִׁבִיא לֹא פְּסִיקָה לֵה הִיא דִּינָא: (יד) בֵּית-חֵיטִף: (טו) טִיר וְאֵלֶיהָ רַבָּה וּפְרִי תְּרֵשׁ וְהַרְשִׁלוֹם, הִיא בְּלִבּוֹשׁ וּמְגִירָא בְּרַחֲמֵי דְּחַלְקֵי בְּכָגוֹן זֶה בֵּין תַּקַּע לְשַׁמַּע תִּקְיָעָה אֲחֵר: (טז) פְּשׁוּטָה, וְכֵן כֵּל כֹּל מִקֹּם שְׁעָנָה בְּתִקְיָעוֹת וְתוֹקַע מִחֹדֵשׁ דְּלֹא הוּי תַּקְסֵי, וּבְפִרְט לִישׁ אוֹמְרִים שְׁלִתְקִיעָה אֲחַת עוֹלָה לוֹ, וְכֵן כְּתִב בְּמַשְׁהָ אֲפִרְיָן: (יז) רִיבִיא, וְכֵן הַסְּכִים בְּפִירֵי תְּרֵשׁ: (יח) וְכַסִּים הַרִיבִיא: וְכַלְבֵּר שְׁלֹא תִרְיָךְ בַּעַל הַתְּרוּעָה עַל הַתִּקְיָעָה, כִּדִּי שְׁלֹא יִהְיֶה קוּל פְּסוּל בְּתַחֲסֵת: (יט) רַבְבִּים, וְעַמְלֵי אִינוּ מְבָרַךְ לְבָאוֹר, וְעֵינֵן בְּלִחֵם מִשְׁהָ אֶפְשָׁר חֲדָשׁ שְׁמֵי בְּשִׁמְעֵי, דְּבַשְׁעָה שְׁמַע תִּקְיָעָה אֲחַת לְפָנֵי תְּרוּעָה, וְהָאִי חֲרִי שׁוֹמַע שְׁשֵׁה תִקְיָעוֹת בְּבֵית אֲחֵת, אִי אֶפְשָׁר כְּנַחַת הַרְמַבִּים בְּהִנֵּה מִבֵּן לְשַׁמַּע לָהֶם, וְכִיבִיא לֵה לְכַתְבֵי מִסְבָּרָא בִי שְׁחַבְנוּ לְקַמֵּן בְּמַשְׁהָ בְּרִיחָה דְּבָכָגוֹן זֶה לֹא נְסִיב בְּשׁוּם אַחַד, וְעֵינֵן בְּחַדְחִישׁ הַרִיבִיא בְּסוּגָא דְּשַׁמַּע ט' תִּקְיָעוֹת מַה שְׁכַתְבֵי מַה שְׁכַתְבֵי בְּרַחֲוֹן רֵאשׁוֹן, וְדִי'ק: (כ) מְרָא: (כא) וְכֵן מִקֹּם אִם הוּא בְּעִצְמוֹ תוֹקַע הַחֻצְצוֹרוֹת וְאֶפְשָׁר ז' תַּקְעוּ בְּשׁוֹפָר, אֶפְלוּ כֵּן לְצֵאת לֹא מִכֵּי, וְכַרְבֵּינֵן לֹא שְׁמַע הִיטְבֵי קוּל הַשׁוֹפָר, וְחֹזֵר וְתוֹקַע, כֵּן מְבָרַךְ הַחֻצְצוֹת סוּפָה לִיט, וּבְפִירֵי תְּרֵשׁ חוֹלֵף עַל זֶה, עֵין שְׁמֵ: וְהַקְּשֵׁר שְׁלוֹם מִסְכִּים לְדְּבִירֵי הַחֻצְצוֹת: (כב) רִיבִיא בְּשֵׁם רַב הִיא גְּאוֹן נּוֹמַמְסֵי: וְכַלְבֵּר שְׁלֹא הִפְסִיקוּ לָהֶם בְּנִשְׁמִיָּה אֵלָא בְּחֹדֵר בְּעֵינֵן שְׁלֹא הִתְהַ קוּל פְּסוּל מִסְכִּים בֵּין תִּקְיָעָה לְתִרְוּעָה, וְכֵן כְּתִב הַרִיבִישׁ בְּתוֹכָהּ, מִכַּח בַּחֲבִיבִין חֲלֵק ג' סִימָן שֶׁהוּא שְׁמֵ, עֵין שְׁמֵ, וְכֵן נִרְאָה דַּעַל כֵּל מִסְכִּים שְׁנֵי שְׁמֵי לְשַׁמַּע ט' קוּלוֹת בְּתַחֲסֵת דְּלֹא יֵצֵא מִשׁוּם דְּבַעֲרֵין תְּרוּעָה בְּאֶמְצַע, וְלֹא אֲבָרֵי בְּפִסְטוֹת מִשׁוּם תְּרִי קְלִי וְכֵן שְׁמֵן בְּאֶחָד הַרִיבִיא בְּחַדְחִישׁוֹ בְּרַחֲוֹן אִי, וְעַל-כֵּן תַּקְעָה דְּכִרָה ז' לֹא יֵצֵא ז': (כג) שְׁמֵ רִיבִיא:

